

1.Giriş

İnsanların bilgiyi üretme, paylaşma, saklama ve bilgiye ulaşma ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkan ve giderek büyüyen bir iletişim ağı olan İnternet, sunduğu bilgiye erişim ve iletişim hizmetleri ile başta eğitim olmak üzere, sağlık, savunma, endüstri, kamu sektörü gibi pek çok alana çok boyutluluk kazandırmıştır.

İnternet'in zengin iletişim seçenekleri ve bilgiye kolay erişim olanakları öğretim ortamlarına yenilikçi bir yaklaşım getirmiştir. Dünya üzerinde giderek artan sayıda kurum tarafından çeşitli amaçlarla İnternet üzerinden öğretim etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

İnternet'in öğretim ortamlarında kullanımı, özellikle yetişkinlere aldıkları eğitime ek olarak yeni eğitim olanakları sağlamaktadır. Zaman ve mekan gibi fiziksel engellerin ortadan kalkmasını sağlayan, İnternet'le öğretim etkinlikleri bireylerin iş yaşamında da eğitimlerini devam ettirebilmelerine olanak vermektedir. Çok sayıda iletişim ve bilgiye ulaşma fırsatları sağlayan İnternet'in öğretim ortamlarında kullanımı birtakım sınırlılıklar da içermektedir. İnternet'in öğretim ortamlarında etkin bir şekilde kullanılabilmesi ve beklenen verimin sağlanması yararlarının ve sınırlılıkların göz önünde bulundurulması ile yakından ilgilidir.

Bu bildirinin temel amacı; İnternet'le öğretimin oluşturulmasında ve uygulanmasında göz önünde bulundurulması gereken yararları ve sınırlılıkların belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada öncelikle, İnternet'in öğretim amaçlı kullanımını ifade eden İnternet'le öğretim açıklanmış ve İnternet'le öğretim etkinlikleri belirtilmiştir. İzleyen başlıkta, belirli kategoriler altında İnternet'le öğretimin yarar ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur. Sonuç bölümünde ise bahsedilen yarar ve sınırlılıklarına bağlı kalarak İnternet'le öğretimin oluşturulmasına ve uygulanmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

2. İnternet'le Öğretim

İnternet'in büyük miktarlarda veri sağlama, bilgiye kolay erişim ve zengin iletişim olanakları, İnternet'in öğretim amaçlı kullanımı fikrini oluşturmuştur. Bu ise, "İnternet'le Öğretim" kavramının oluşmasına öncülük etmiştir. İnternet'le öğretim, artan yeni bilgi ve becerilerin kazandırılmasında, öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarının ve deneyimlerinin zenginleştirilmesinde kullanılabilecek yeni bir eğitim modelidir. Kaynaklarda İnternet'le öğretim için farklı tanımlar yer almaktadır. Khan (1997), İnternet'le öğretimi, öğrenmeyi artıracak ve destekleyecek anlamlı bir öğretme ortamı oluşturmak için Web'in özelliklerinden yararlanılarak oluşturulan ve bilgisayar teknolojisi ile desteklenen bir öğretim programı olarak tanımlamıştır. Kurubacak (2000) ise, İnternet'le öğretim, çok çeşitli öğrenme yöntemlerini kullanmaya olanak sağlayarak, eğitsel bilginin dağıtımını için alternatif bir ortam sağladığını ifade etmiştir. Öte yandan Relan ve Gillami (1997), İnternet'le öğretimi, "WWW'in özelliklerinden ve olanaklarından faydalanarak, öğretme ortamlarına eğitsel stratejilerin uygulanmasıyla yapısal ve işbirliğine dayalı öğrenme ortamları yaratmak" olarak tanımlamaktadırlar. Clark (1996) tarafından yapılan bir diğer tanım ise, "bilgisayar ağları üzerinden dağıtılan ve bir Web tarayıcısı aracılığıyla izlenen, bireyselleştirilmiş öğretim" dir. (Henke, 1997).

İnternet'le öğretim için yapılan tüm bu tanımlar, İnternet'in bilgiye erişim, senkron ve asenkron iletişim hizmetlerini içinde bulundurabilmesiyle öğretim ortamlarını zenginleştirdiğini, işbirliğine dayalı öğrenmeyi desteklediğini, öğrencinin kendini ve öğreticinin öğrenciyi değerlendirmesini kolaylaştırdığını belirtmektedir.

İnternet'in öğretim amaçlı kullanımı anlamına gelen, İnternet'le öğretimin farklı kullanımı şekilleri mevcuttur ve İnternet'le öğretim etkinliklerini dört grupta toplamak olanaklıdır: (Altun ve Altun, 2001; Şeniş, Mutlu ve Çetinöz, 1999).

- Örgün Derslere İnternet Desteği Sağlanması: Örgün eğitim kurumlarında yürütülen programlardaki bazı derslerde ders notu yayınlama, ilgili çevrimiçi kaynaklara erişme,

öğrencinin kendini ve öğreticinin öğrenciyi değerlendirmesi gibi etkinliklerin İnternet üzerinden gerçekleştirildiği öğretim programlarıdır (Şeniş, Mutlu ve Çetinöz, 1999).

- Örgün Derslerin İnternet'e Dayalı Sunulması: Dersle kayıt olma, dersi takip etme ve öğrencinin kendini değerlendirmesi gibi öğretim faaliyetlerinin tamamıyla İnternet üzerinden gerçekleştirildiği programlardır (Şeniş, Mutlu ve Çetinöz, 1999).

- Sanal Üniversite Uygulamaları: Üniversite kampüsünde yürütülen herhangi bir önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının İnternet'e dayalı olarak yürütüldüğü programlardır (Haramis, Calvert ve Greoneboer, 1997).

- İnternet'e Dayalı Sertifika Programları: Eğitim kurumları tarafından gerçekleştirilen hizmetiçi eğitim, yabancı dil ve bilgisayar kursları gibi eğitim programlarının tamamıyla İnternet üzerinden yürütüldüğü programlardır (Şeniş, Mutlu ve Çetinöz, 1999).

Öğretim ortamlarında farklı şekillerde kullanılabilen İnternet'le öğretim etkinlikleri hızla artmaktadır. Buna bağlı olarak, daha fazla sayıda öğrenci zaman ve mekandan bağımsız olarak, bu programlardan yararlanarak eğitimlerini sürdürebilmektedir.

3. İnternet'le Öğretimin Yararları ve Sınırlılıkları

Öğretim ortamlarında farklı şekillerde kullanılabilen İnternet'le öğretim etkinlikleri, geleneksel öğretmen merkezli öğretim ve bilgisayar destekli öğretim etkinlikleri ile karşılaştırıldığında öğretim ortamlarına pek çok kolaylık sağlamaktadır. Kusursuz İnternet'le öğretim, yararlarının yanı sıra bazı sınırlılıklar da içermektedir.

3.1. İnternet'le Öğretimin Yararları

İnternet'le öğretimin yararlarını lojistik, eğitsel ve ekonomik olmak üzere üç ana kategoride incelemek mümkündür (Hannum, 2001, Khan, 2001).

Lojistik yararlar, İnternet'le öğretimin eğitimin kullanımına ve dağıtımına getirdiği kolaylıkları ve yenilikleri içermektedir. *Eğitsel yararlar*, doğrudan İnternet'le öğretim aracılığı ile gerçekleştirilen eğitimin kalite ve etkisi ile ilgilidir (Hannum, 2001). *Ekonomik yararlar*, İnternet'le öğretimin maliyet açısından öğrenci, öğretici ve kuruma getirdiği olanakları içine alır (Khan,1997).

3.1.1. Lojistik Yararlar

İnternet'le öğretimin en önemli lojistik yararı, tek bir ortamda geliştirilen bir İnternet'le öğretim programının diğer farklı ortamlardan takip edilebilmesidir (Khan, 1997). İnternet'le öğretimin bu avantajı mesafe ve zamandan bağımsızlık sağlamaktadır. Yani, öğrenciler, dünyanın her yerinden (mesafeden bağımsız), herhangi bir bilgisayar platformu kullanarak (araçtan bağımsız), günün herhangi bir zamanında (zamandan bağımsız) bir İnternet'le öğretim programına katılabilirler. Özellikle çalışanlar için İnternet'le öğretimin mesafe ve zamandan bağımsızlık sağlaması iş yaşamında da eğitimlerini sürdürme olanağı sağlar.

İnternet'le öğretimin diğer lojistik yararı, İnternet üzerinden gerçekleştirilen her tür öğretim etkinliğinin hem öğrenciler, hem öğreticiler, hem de kurumlar için kullanışlı olmasıdır (Khan, 1997). Öğrenciler, kendi kayıtlarını kendileri yapabilirler, mekan değişikliği yapmaksızın dersleri istedikleri yerden takip edebilirler, araştırma yapabilirler, ödevlerini öğreticilerine İnternet'in iletişim hizmetleri ile ulaştırabilirler, İnternet yoluyla öğreticileri ve arkadaşlarıyla iletişim kurabilirler. Öğreticiler, rahatlıkla kurs materyallerini geliştirebilir, hem senkron hem de asenkron olarak rehberlik sağlayabilir ve destek verebilirler. Kurumlar, çevrimiçi destek sistemleri ile öğrenci kayıtlarını, ücretlerini ve program içindeki seviyelerini yönetebilirler (McCormack ve Colin, 1998).

Bir diğer lojistik yarar ise, dersleri geliştirmenin ve güncellenmenin çok kolay olmasıdır. Merkezi bir noktadan dersleri güncellemek ve yenilikler yapmak mümkündür (Driscoll, 1998). İnternet yazılım araçları kullanılarak, dersleri geliştirmek ve muhafaza etmek oldukça kolaydır. Dersleri geliştirme kolaylığı, öğreticilere derslerde yenilik yapmak ve yaratıcı olmak için daha çok zaman sağlar. Bu ise öğrencilerin en güncel eğitim materyallerine ulaşmalarına olanak sağlar.

3.1.2. Eğitsel Yararlar

İnternet’le öğretimin eğitsel yararlarının en önemli olanı, metin, grafik, ses, video ve animasyon gibi çeşitli çoklu ortam elemanlarını birleştirerek, öğrenme ortamlarını zenginleştirmesidir (Khan, 1997). İnternet’le öğretimin sunduğu çoklu ortam araçları, öğrencilerin kişisel ihtiyaçlarına en uygun kaynakları araştırmalarına ve bulmalarına olanak sağlar.

İnternet’le öğretimin diğer önemli eğitsel yararı, öğrenci kontrollü bir sistem olmasıdır (Hannum, 2001). İnternet’le öğretim öğrencilere kendi öğrenme düzeyleri ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitsel içeriği takip etme olanağı sağlar. Ayrıca, öğrencilere istedikleri zaman İnternet’e bağlı bir bilgisayar aracılığı ile herhangi bir zaman diliminde tekrar etme ve ders notlarına ulaşma olanağı sunar. Ayrıca her öğrenciye, kendi öğrenme hızına göre bir öğrenim ortamı sunarak bireysel öğrenme olanağı sunar (Khan, 1997).

İnternetle öğretimin etkili iletişim olanağı sunması diğer bir eğitsel yarardır. İnternet’in sunduğu senkron ve asenkron iletişim seçenekleri öğretim sürecine zengin bir iletişim ortamı katar. İnternet’le öğretim sürecinde, sohbet kanalları ve video konferans gibi senkron, e-posta ve tartışma grupları gibi asenkron iletişim seçenekleri öğretici-öğrenci, öğrenci-öğrenci ve öğretici-öğretici arasında devamlı ve etkili bir iletişim kurulmasını sağlar (İşman, 1998).

İnternet’le öğretimin bir diğer eğitsel yararı, hem öğrencilerin kendilerini hem de öğreticilerin öğrencileri çevrimiçi değerlendirilmesine olanak sağlamasıdır. Öğrenciye öğretim sürecinde İnternet üzerinden uygulanan sınavların sonunda, anında dönüt verilmesi öğrencinin hatalarını hemen görüp düzeltmesi için fırsat verir. Kişisel test, tartışma gruplarına katılım, sorular ve görev gelişim süreci öğrencilerin ilerlemelerini değerlendirmede kullanılabilir (Khan, 1997).

İnternet’le öğretimin hem formal hem de informal öğrenme çevrelerini desteklemesi de bir diğer eğitsel yarardır (Khan, 1997). Öğreticiler, ders içeriklerini sunup, haftalık dersler için zaman, referanslar ve ilgili kaynaklar sağlayarak formal ortamları devam ettirirler. Öğrenciler, tartışma gruplarına katılma, e-posta ile kısa hikayeler gönderme ve çevrimiçi sohbet kanalları aracılığıyla sohbet etme ile daha çok informal ortamları devam ettirirler.

3.1.3. Ekonomik Yararlar

İnternet’le öğretimin en önemli ekonomik yararı maliyet etkili olmasıdır. Öğreticiler ve öğrenciler, fiziksel olarak sınıf kullanmaya ihtiyaç duymazlar. Böylece, İnternet’le öğretim aracılığıyla, öğrencilerin ve öğreticilerin seyahat etme, konaklama ve kırtasiye maliyetleri minimize edilebilir. Fiziksel olanakların maliyeti ve muhafazası minimize edildiği için kurumların müdahale etme maliyetleri de azalır. Ayrıca, kurumların öğretim materyallerini çoğaltma, paketleme ve postalama maliyetlerini de ortadan kaldırır (Khan, 1997).

3.2. İnternet’le Öğretimin Sınırlılıkları

İnternet’le öğretimin sınırlılıklarını benzer şekilde lojistik, eğitsel ve ekonomik olmak üzere üç ana kategoride incelemek mümkündür (Hannum, 2001; Khan, 2001).

3.2.1. Lojistik Sınırlılıklar

İnternet’le öğretimin en önemli lojistik sınırlılığı sağlam teknik altyapı gerektirmesidir (Driscoll, 1998). Ders tasarımcılarının zengin tasarımlara yönelmesi nedeniyle, İnternet’le öğretim etkinliklerinin en gelişmiş konfigürasyonlara sahip bilgisayarlara dahi yüklenmesinde ve kullanılmasında zorluklar yaşanmaktadır. İnternet’le öğretim, gelişmiş bilgisayar donanımı dışında İnternet erişimi içine giren gelişmiş ağ kapasitesi ve ağ girişine de ihtiyaç duymaktadır.

İnternet’le öğretimin geleneksel eğitimden daha farklı ve ciddi bir ön hazırlık gerektirmesi de lojistik sınırlılıklar içine girmektedir. İnternet’le öğretim kalabalık bir disiplinlerarası ekibin planlı bir ön hazırlık yapmasını, aynı zamanda geniş çalışma zamanını gerektirmektedir (Duman, 1998).

3.2.2. Eğitsel Sınırlılıklar

İnternet’le öğretimin en önemli eğitsel sınırlılığı, her tür öğretim etkinliği için uygun bir öğretim modeli olmamasıdır. Özellikle beden ve zihin gelişiminin tamamlanmadığı, 0-18 yaş grubunun eğitimi için son derece sınırlı olarak kullanılmalıdır (Vural ve diğerleri, 2001). Eğitimciler, eğitsel tasarımcılar ve kurs geliştiriciler yapılan araştırmalar doğrultusunda, İnternet üzerinden psikomotor ve tutumsal becerilerin öğretilmesinin çok sınırlı olduğunu belirtmişlerdir (Driscoll, 1998). Problem çözme ve ayrıntıları birbirinden ayırma gibi bilişsel becerilerin İnternet’le öğretilmesi kolaydır. Fakat, fiziksel hareket ve düşünmenin karmaşık kombinasyonunu gerektiren psikomotor becerilerin ve tutumsal becerilerin İnternet’le öğretilmesi zordur.

Diğer bir eğitsel sınırlılık, sınıf yönetimini güçleştirmesidir. Çoğu zaman İnternet’le öğretim etkinliklerinde gruplarda katılımcılar arasında sosyal etkileşim öne çıkmakta, bu durum ise sınıf yönetimini güçleştirmektedir. Bu durum öğrencilerin ve konu uzmanlarının otoriter rolünü zayıflatmaktadır (Vural ve diğerleri, 2001).

İnternet’le öğretimin eğitsel açıdan bir diğer sınırlılığı da belirli bir uyum sağlama süreci gerektirmesidir. Her yeni öğretim metodunda olduğu gibi İnternet’le öğretim etkinlikleri için öğrencilerin bir süre uyum sağlama süreci geçirmesi gereklidir. Kitap, video kaset gibi araçlar bilinen araçlardır, fakat İnternet’e dayalı eğitim çoğu öğrenci için yenidir. Bu yeni öğrenme metodu, öğrencilerin Web tarayıcılarını kullanmaya hakim olmaları ve sınıf arkadaşları ile etkileşimde bulunmak için bazı İnternet hizmetlerine aşina olmaları gibi özelliklere sahip olmalarını gerekli kılar (Driscoll, 1998).

3.2.3. Ekonomik Sınırlılıklar

İnternet’le öğretim etkinlikleri pek çok açıdan ekonomik sınırlılıklar içermektedir. İnternet’le öğretimin gerçekleştirilmesi için gerekli bilgisayar donanımının ve yazılımının karşılanması, teknik personel gereksiniminin sağlanması finansal açıdan eğitim kurumlarına belli bir yük getirmektedir (Altun ve Altun, 2001). İnternet’le öğretimin özellikle az sayıda öğrenci grupları ve kısa süreli eğitimler için hazırlanması ve kullanılması eğitim kurumlarına büyük bir mali yük getirecektir. (Hannum, 2001). Önceki başlıklarda üzerinde durduğumuz İnternet’le öğretimin yararları ve sınırlılıklarını aşağıdaki tabloda olduğu gibi özetlemek mümkündür (Hannum, 2001; Khan, 2001):

İNTERNET’LE ÖĞRETİM	Lojistik	Eğitsel	Ekonomik
Yararları	- Mesafe ve Zamandan Bağımsızlık - Kullanışlılık - Dersleri Geliştirme ve Muhafaza Kolaylığı Etme	- Zengin Öğrenme Ortamları - Öğrenci Kontrolü - Etkili İletişim - Çevrimiçi Destek - Formal ve İnfomal Öğrenme Ortamları Destekleme	- Maliyet Etkili
Sınırlılıkları	- Sağlam Teknik Altyapı - Planlı Ön Hazırlık	- Uygunluk - Sınıf Yönetimi - Uyum Sağlama Süreci	- Finansal Yük

Tablo 1. İnternet’le Öğretimin Yararları ve Sınırlılıkları

4. Sonuç

İnternet’le öğretim, artan yeni bilgi ve becerilerin kazandırılmasında, öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarının ve deneyimlerinin zenginleştirilmesinde kullanılacak yeni bir eğitim modelidir. Güçlü ve etkili bir öğrenme ve öğretme süreci sağlayan İnternet’le öğretim, farklı kategorilerde incelenen yararlar ve sınırlılıklar içermektedir.

Türkiye’de İnternet’le öğretimin en önemli sınırlılığı, lojistik sınırlılıklar içinde yer alan, sağlam teknik alt yapı eksikliğidir. Özellikle, sorunsuz ve hızlı İnternet girişi için gelişmiş ağ kapasitesi ve ağ girişine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, İnternet’le öğretim etkinlikleri Türkiye için çok yeni bir model olup, üzerinde sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Bu nedenle, Türkiye’de İnternet’le öğretimin etkin bir şekilde uygulanması ve beklenen verimin alınabilmesi için öncelikle ağ girişinin ve kapasitesinin yükseltilmesi, ayrıca çok sayıda ön çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Etkili bir İnternet’le öğretim, özenli bir planlama ve hedef kitlenin gereksinimlerinin doğru biçimde belirlenmesi ile mümkündür (Özaygen, 2000). Ayrıca, İnternet’le öğretim öğrenci, öğretici, yönetici, sistem geliştirici ve eğitim tasarımcılarının sıkı bir işbirliği ile çalışmasına dayanır. Bu şekilde hazırlanan bir İnternet’le öğretim etkinliğinde, sınırlılıkları en aza indirmek mümkündür.

İnternet’le öğretim etkinliklerinin kurulmasında ve uygulanmasında yararların ve sınırlılıkların her ikisi birden göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanı sıra, İnternet’le öğretimin sınırlılıkları en aza indirilerek, üst düzeyde verim alınabileceği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

Altun, Akbaba Sadegül ve Arif Altun. “Bir Eğitim Aracı Olarak İnternet”, <http://www.meb-yayimlar.gov.tr/1447/sadegul.htm>, 2001.

Driscoll, Margaret. Web-Based Traning. San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer, 1998.

Duman, Ahmet, “İnternet, Öğrenme, Eğitim ve Türkiye”, Cumhuriyet Bilim Teknik, 613, 19 Aralık 1998.

Hannum, Wallace. “Web-Based Traning: Advantages and Limitation”, Web-Based Traning. Ed.: Badrul H. Khan New Jersey: Educational Technology Publication, 2001.

Harasim, Linda ve Tom Calvert, Chris Groeneboer. “Vitual U: A Web-Based system to Support Collaborative Learning”, Web-Based Instruction. Ed.: Badruk H. Khan New Jersey: Educational Technology Publication, 1997.

Henke, Harold. “Evaluation Web-Based Instruction Desing”, <http://www.scis.nova.edu/~henkeh/story1.htm>, 1997.

İşman, Aytekin. “İnternet ve Eğitim”, Uzaktan Eğitim, Yaz 1998/Kış 1999.

Khan, Badrul H. “Web-Based Instruction (WBI): What Is It and Why Is It?”, Web-Based Instruction. Ed.: Badrul H. Khan New Jersey: Educational Technology Publication, 1997.

_____. “Web-Based Traning: An Introduction”, Web-Based Traning. Ed.: Badrul H. Khan New Jersey: Educational Technology Publication, 2001.

Kurubacak Gülsün, “Online Learning: A Study of Students’ Attitudes Towards Web-Based Instruction (WBI)”. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of Cincinnati The Department of Curriculum & Instruction of the College of Education, 2000.

McCormack, Colin ve David Jones. Building A Web-Based Education System. New York: John Wiley & Sons, Inc., 1997.

Şeniş, Fethi, M.Emin Mutlu ve Nermin Çetinöz, “İnternet Tabanlı Eğitim Uygulamalarında Öğretmenin Sahip Olduğu İzleme Araçlarının Açıköğretim Sisteminde Uygulanabilirliği”, Ankara: Bilgi Teknolojileri Işığında Eğitim 13-15 Mayıs 1999 Bildiriler. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1999.

Vural, Yarman Fatoş T. ve diğerleri. “İnternet Ortamında Eğitimin Yararları ve Sorunları”. TBD Bilişim, 76, Ocak 2001.